

מה גרוע ממה – כסילות או זדון?

בגיליון כתב-העת אותו אתה עורך (גיליון פברואר 2003) פורסם 'מאמר' מאת פרופ' פול איידלברג: "שמעון פרס – מה גרוע ממה, כסילות או זדון". לאחר קריאת הדברים נותרתי פעור-פה ונדהם נוכח דברי ההשתלחות, ההסתה והשנאה אשר נושאים הדברים. זאת ותו לא.

דבריו של פול איידלברג רצופים באי-מירות אישיות אשר בינן ובין האמת אין ולא כלום, ובאופן מובנה מובילות את הקורא למסקנה כי מדובר באיש שכוונתו תיו ומטרותיו הן פגיעה בעם היהודי, בצינונות ובמדינת ישראל ואזרחיה (היהודים כמובן). הרשימה מייחסת למר פרס לא טעות בדרכו כי אם זדון ורשעות מכוונים.

בנוסף נושא המאמר דברי גזענות חמורים אשר מהם עולה כי בני העם הערבי ובני דת האיסלאם באשר הם – פניהם יהיו לעולם להרג, הרס ומלחמה, ומתוך דבריו: "זוהי כסילות הנובעת מלב שאלמלא ניטלה ממנו נשמתו ואמונתו היהודית, היה מיטיב להכיר את אופיים של בני ישמעאל". שילוב אמרותיו אלו של מר איידלברג נועד אולי לצורך הוכחת טיעוניו כנגד מר פרס, או סתם מתוך גזענות צרופה.

במדינת ישראל שלאחר רצח רבין אין צורך לשכנע בסכנה הממשית שנושאות מילים וטומנים בחובם דברי הסתה. רדיפה אישית וקיצונית נגד מנהיגים פוליטיים מהווה קרקע פורייה לאלומות פוליטיות, מילולית ופיסית, ומתירות את דמו של המנהיג המותקף, במקרה זה מר שמעון פרס.

ישנו חשש כבד שמא דבריו של פול איידלברג, המתהדר בתואר פרופסור, מהווים עבירה על חוקי המדינה האוסרת ריס הסתה לאלימות ולגזענות. במידה ואכן כך הדברים, האחריות מוטלת גם על מי שמפרסם את הדברים, קרי מו"לים ועורכים. בנוסף, אין כל מחלוקת בדבר העבירות האתיות שיש בפרסום דברים מעין אלה, הן של הכותב והן של העורך. אבקש את התייחסותך הדחופה לדב-

ריס בטרם אשקול את המשך פעולתי בנדון.

ח"כ אופיר פינס-פז
כנסת ישראל



תגובת פרופ' איידלברג:

ח"כ אופיר פינס-פז הנכבד רואה במאמרי הני"ל, שעסק בשמעון פרס ובאוסלו, ראיה לגזענות ולהסתה. בראש מאמרי הבאתי ציטוט משל **משה שרת** שאמר בשעתו את הדברים הבאים אודות שמעון פרס: "אם אראה את שמעון פרס על כיסא של שר בישראל, אקרע קריעה על המדינה".

באשר לאוסלו, מן הראוי היה להבין, אחת ולתמיד, שלא ניתן בשלב זה להשכיך שלום עם ערבים ששנאתם כלפי יהודים ברורה לכל מי שעניינם בראשו. היה על פרס ללמוד ממורו, **יהושע הרבני**, מי שקבע נחרצות כי עוד לא קם הערבי – בין אם איש דת, משכיל, עיתונאי או פוליטיקאי, שלא היתה בלבו שנאה רצחנית כלפי יהודים!

אין זה אומר שכל הערבים שונאים יהודים. אך הליכה להסכם עם חבר מרצחים איננה רק פֶּשַׁל מושגי. זוהי עדות לחרפה מוסרית, אטימות-לב לגורל עמנו ובגידה בעליל בכל קורותיו של העם היהודי.

עם זאת, מעז אני לומר שאילו הייתי ערבי בעצמי, שום דבר שהייתי כותב לא היה מעורר את ח"כ פינס להאשימני בהסתה או בגזענות. שהרי בית-המשפט העליון ביטל לא מכבר את כתב האישום שהוגש נגד חבר הכנסת הערבי טליב א-סאנה, שבריאיון שהעניק לרשת הטלו-ויזיה של אבו-דאבי, לא זו בלבד ששיבח פיגוע התאבדות שהתרחש בישראל, אלא גם הרחיק וקרא לפיגועים נוספים.

אולם בניגוד לח"כ טליב א-סאנה, אין אני עוכר ישראל מן המניין, ומכאן חרונו של מזכ"ל מפלגת העבודה.

האם ניתן להעלות על הדעת שמפלגת העבודה נכנעה למקארתיזם שמאלני?



הערת העורך לח"כ פינס הנכבד,

לא זו בלבד שאיננו מסיתים לפגיעה במר פרס, ההפך המוחלט הוא הנכון. אנחנו – ואני מניח כי שאר חברי

המערכת יסכימו איתי בנדון – מאחלים למר פרס עוד שנים רבות של עמידה בראשות מפלגת העבודה. רק כך ניתן יהיה להיווכח בשפל המדרגה אליו מסוגל להידרדר פוליטיקאי בישראל. מר פרס חייב לשמש אזהרה מתמדת לאסון המצפה לעם ישראל ממנו ומשכמותו. עד מאה ועשרים.



לעורך נתיב שלום,

אני קורא את **נתיב** זה מספר שנים ותמיד לומד משהו חדש. ברצוני להסב תשומת לבך למאמר רה של **טליה איינהורן בגיליון מאי 2003**, שלדעתי נפלו בו כמה טעויות המעיבות על המאמר:

– נציג לבנון באו"ם ב-1947 היה **שארל מאליכ** ולא שאול מאליכ.

– החלטת עצרת האו"ם 181 לא דיברה רק על איחוד מכסים אלא על איחוד כלכלי, שאחת ממטרותיו תהיה איחוד מכסים.

– בסיום מלחמת סיני ישראל לא פינתה את חצי האי סיני עם חתימתה על הסכמי שביתת הנשק. ישראל לא חתמה על שום הסכם, ונסוגה בשל הבנות וציפיות עם ארה"ב. אדרבא, בן-גוריון הכריז ש"הסכם שביתת הנשק מת". ישראל קיבלה הפסקת אש ללא חתימה, והודיעה על כך בעצרת החירום של האו"ם.

– בעמוד 5: אין דבר כזה "עצרת הביטחון". אני מניח שהכוונה היא למועצת הביטחון. ובבאותו קטע כתוב: "ירדן וסוריה הצטרפו למצרים ותקפו את ישראל". ירדן וסוריה כן תקפו ב-5 ביוני 1967, מצרים היא שלא ירתה ירייה אחת לרפואה. צה"ל פתח במכה מקדימה. ניתן לטעון שמצרים נקטה **פעולה תוקפנית** בהכניסה כוחות לסיני, בגרשה את האו"ם ובהטילה הסגר ימי מחדש על מיצרי טיראן. אגב סדר הדברים היה: הכנסת כוחות ולאחר מכן גירוש כוח החירום של האו"ם, ולא כפי שמופיע במאמר.

– עמוד 6: "על-פי הסכם השלום עם מצרים (הסכמי קמפ דייוויד)". הסכם

השלום עם מצרים הוא הסכם נפרד שהוא תוצאה מהסכמי המסגרת של קמפ דייוויד. כמו כן, לישראל יש גבול בינלאומי עם לבנון. היא קיבלה אותו למעשה בהסכם שביתת הנשק עימה בשנת 1949.

— עמוד 7: בעיית הפליטים: ישראל לא קלטה שש מאות אלף יהודים מארצות ערב כתוצאה ממלחמת השחרור... הניסוח אינו מדויק. צריך להיות — כתוצאה מהקמת המדינה.

לגבי מאמרו של הווארד גריף:

— אם החלטת עצרת האו"ם 181 לא היתה חוקית, מהי חוקית המנדט על ארץ ישראל והחלטת סן-רמו? המנדט על ארץ ישראל הוא תוצאה ישירה מהפסדה של האימפריה העות'מנית במלחמת העולם הראשונה וכיבוש ארץ ישראל על-ידי הצבא הבריטי.

— הצהרת בלפור וכתב המנדט לא דיברו על גבולות ארץ ישראל. המונח ארץ ישראל הוא בעייתי מאד, מכיוון שארץ ישראל לא היתה יחידה מנהלית אחת תחת שלטון התורכים. ברגע שהחלטת עצרת האו"ם אינה חוקית, זה בדיוק מה שטענו הערבים לאחר שהתקבלה ב-29 בנובמבר 1947.

את כל זאת אני כותב כדי להסב תשומת לבך לפגעים הללו, שניתן לתקנם על-ידי עריכה והגהה יסודית.

בכבוד רב,

ד"ר מירון מדיני

★

תשובת ד"ר איינהורן:

אני מודה לד"ר מדיני על תיקון הטעויות במאמר. **לגבי ההערה לע' 5** — במאמר הסברתי כי מצרים נקטה פעולות תוקפניות (לרבות ריכוז כוחות הצבא המצרי בחצי-האי סיני, אילוף כוחות האו"ם לפנות את סיני ורצועת עזה וסגירת מצרי טיראן), שנתלו להן הצהרות של הנשיא נאסר שהעידו במובהק כי פניו למלחמה ואין עוד דרך חזרה. על-פי המשפט

הבינלאומי, השאלה אם היתה התקפה חמושה (אשר מפניה זכאיות מדינות להתגונן על-פי מגילת האו"ם) איננה נחתכת רק על-פי השאלה איזו מדינה היתה הראשונה שהפעילה פיזית את כוחותיה החמושים. בדיקת המצב בשטח ערב מלחמת ששת הימים מראה כי מצרים (ולא ישראל) היא זו שפתחה בהתקפה חמושה על ישראל.

לגבי ההערה לע' 6 — לישראל אין גבול בינלאומי עם לבנון. כפי שביארתי במאמר, בהסכמי שביתת הנשק צוין במפורש, על-פי דרישתן של מדינות ערב, כי "אין לפרש משום בחינה את קו שביתת הנשק כגבול מדיני או טריטוריאל".

בכבוד רב,

פרופ' טליה איינהורן

★

תשובת עו"ד גריף:

א. החלטה חוקית או לא חוקית?

ד"ר מירון מדיני מקשר שלא כדין בין חוקיות החלטת העצרת הכללית של האו"ם מס' 181 (II), מצד אחד, לבין זו של החלטת סן-רמו והמנדט על ארץ-ישראל, מצד שני. הוא תוהה, אם הראשונה איננה חוקית, מדוע שני האחרונים חוקיים. אלא שאין שילוב או שוויון בין מסמכים שונים אלה. לכל החלטות האו"ם, בין שמקורן בעצרת הכללית, במועצת הביטחון או בכל סוכנות או"ם אחרת, אין תוקף חוקי, ובמיוחד אין להן **תוקף של משפט בינלאומי**. האו"ם איננו בית-מחוקקים עולמי המחוקק חוקים. ייתכן שחובות מסויימות נובעות מהחלטה של מועצת הביטחון, החלטות הנוגעות לקיום שלום וביטחון בינלאומיים, והעולה בדרישות, סעיף 25 של אמנת האו"ם. לעומת זאת, להסכמים בין מדינות יש תוקף משפטי בינלאומי. החלטת סן-רמו היתה הסכם שהסכימו לו מעצמות ההסכמה הראשיות — בריטניה, צרפת, איטליה ויפן — ב-25 לאפריל 1920, כדי להיפטר משטחי האימפריה העות'מנית במזרח-התיכון, שאוכלוסייתם היתה לא-תורכית מבחינה אתנית, והסכם זה שולב במנדט על ארץ-ישראל, שאושר לאחר-מכן על-ידי 52 מדינות. הן החלטת סן-רמו והן המנדט על ארץ-ישראל היו, אפוא, מסמכים במסגרת המשפט הבינלאומי, שחייבו את המדינות שהיו

חברות בחבר הלאומים או שאישרו בנפרד את המסמכים הללו, כגון ארצות-הברית. החלטת החלוקה של האו"ם מה-29 לנובמבר 1947 היתה המלצה שלא ניתנה כלל לאכיפה. במסגרת הוראות אמנת האו"ם, לעצרת הכללית היתה הזכות לקבל החלטה בשאלת ארץ-ישראל (פלשתינה) ב-1947 בעקבות הגשת בקשת עצה על-ידי בריטניה. אולם, במתן עצה כמבוקש, לא היתה לה הזכות לשנות את זכויות העם היהודי על ארץ-ישראל שהוכרו קודם-לכן בכפוף להוראות המנדט **ייבות של החלטת סן-רמו ושל המנדט על ארץ-ישראל**; במיוחד, לא היתה לה הזכות לחלק את הארץ לטובת ערביי ארץ-ישראל, כאשר לא הוענקו להם כל זכויות לאומיות במסגרת אותם מסמכים התקפים במשפט הבינלאומי. זכויות לאומיות ערביות הוכרו במקומות אחרים — בסוריה, בעיראק ובחצי-האי ערב, אך לא בארץ-ישראל, שיוחדה כולה לבית-הלאומי היהודי. החלוקה היתה בלתי-חוקית על-פי סעיף 5 של המנדט, ושליחת הזכויות היהודיות ביהודה, שומרון, הגליל המערבי, מובלעת יפו, עזה ונתח של הנגב, שם אמורה היתה המדינה הערבית המוצעת לקום מערבית לנהר הירדן עפ"י החלטה 181 (II), לא היתה בלתי-חוקית רק עפ"י הוראות המנדט שהתייחס לארץ-ישראל כארץ בלתי-מחולקת אחת, אלא גם עפ"י סעיפי אמנת האו"ם, ובמיוחד סעיף 80 בה, ששימרו את הזכויות המשפטיות של היהודים שפורטו במנדט המושתת על החלטת סן-רמו.

העובדה שהערבים גינו את אותה החלטה וכינו אותה בלתי-חוקית מנקר דת הראות שלהם, אינה נוגעת כלל לשאלת חוקיותה או אי-חוקיותה של החלטה 181 (II). מדינות ערב הקיימות היום, יחד עם ערביי ארץ-ישראל המנדט-טורית, לא השלימו מעולם עם תוקפם של הצהרת בלפור ושל המנדט, ודחו על-כן את החלטת החלוקה, שהכירה בזכויות הלאומיות היהודיות בחלק מצומצם של ארץ-ישראל המערבית, שהיווה כשמינית מהשטח המקורי אשר משתי גדות הירדן, שיועד לעם היהודי לבנות עליו מחדש את מדינתו. הטיעונים המשפטיים שבפי הערבים לתמוך בעמדתם היו חסרי יסוד, ואין בהם כדי לגרוע מהנימוקים האמיתיים, ההופכים את תכנית החלוקה של האו"ם לבלתי-חוקית — העובדה שהיא הפרה וסתרה את זכויות העם היהודי על כל ארץ-ישראל, כפי שנקבע בהחלטת סן-רמו ובמנדט.

ב. נושא הגבולות ומסמך הגבולות

באשר לנקודה השנייה שהעלה ד"ר מדזיני, העוסקת בשאלת גבולות פלשתינה וארץ-ישראל: הגבולות הללו לא היו בעייתיים כלל, בניגוד לטענתו; יתר-על-כן, העובדה שפלשתינה לא היוותה יחידה מנהלית אחת באימפריה העות'מאנית לא נגעה כלל לעניין זה. לראש-הממשלה הבריטי, **דויד לויז ג'ורג'**, היה מושג ברור ביותר בנוגע לגבולות ארץ-ישראל, כיוון שסמך על מפות שצוירו על-ידי **ג'ורג' אדם סמית'**, מומחה נודע לתנ"ך ממוצא סקוטי, שכתב את הספר הלמדני ביותר עד לימיו על "ההיסטוריה הגיאוגרפית של ארץ הקודש". ספר זה הופיע לראשונה בשנת 1894 ואחר-כך ב-25 מהדורות נוספות. מאוחר יותר הכין אטלס באותו עניין, שיצא לאור ב-1915, וששימש מד-ריך לבריטים כדי לסייע בקביעת גבולות ארץ-ישראל.

במהלך הדיונים, שהתקיימו ב-25 לאפריל 1920 בוועידת השלום בסן-רמו ואשר תוכנם נרשם, התייחס לויז ג'ורג' לספרו של סמית' וכינה אותו "הספר המוצלח ביותר על פלשתינה שנכתב מאז ומעולם", תוך שהוא מוסיף, שהוא עצמו "נתן עותקים מהספר למומחים צבאיים בריטיים שהתייחסו אליו כמעט כספר-לימוד". הוא ציין, שגבולות הבית הלאומי היהודי (המדינה היהודית) יהיו חופפים לתחומים שבהם התיישבו "האנשים שד"רו בפלשתינה". יש לראות בכך התייחסות ישירה אל שנים-עשר שבטי ישראל. ביטוי נוסף שחביב היה עליו ואשר הרבה להשתמש בו, היה שגבולות הארץ יותו עפ"י הנוסחה הסמלית "מדן ועד באר-שבע", אשר פירושה לגבי לויז ג'ורג' היה כל הארץ הקשורה היסטורית עם בני-ישראל, כפי שצוין הדבר במפות של ג'ורג' אדם סמית'. נוסחה זו נתקבלה על-ידי כל מעצמות ההסכמה הראשונות.

החלטת סן-רמו לא קבעה את גבולות פלשתינה, כיוון שהיו מעורבים באינטרסים של שתי מדינות מנדטוריות נוספות – סוריה ומסופוטמיה – ולכן נדרש משא-ומתן מפורט עם צרפת לפני שאפשר היה לקבוע אותם סופית. מסיבה זו, הוחלט בוועידת סן-רמו לדון בשאלה – לא במנדט על ארץ-ישראל כפי שהתכוונו תחילה – אלא במסמך או אמנה נפרדת, שסוכמה סופית כעבור שמונה חודשים, בעת חתימת אמנת הגבולות הבריטית-צרפתית ב-23 לדצמבר 1920. זו הסיבה מדוע לא נקבעו גבולות כלשהם גם בלשון המנדט על סוריה ולבנון.

רק בתום המשא-ומתן הזה בדבר הגבולות, שהתנהל בין בריטניה לצרפת והסתיים ב-4 לדצמבר 1920, כאשר נפגשו ראשי-הממשלה הבריטי והצרפתי בלונדון והשיגו הסכמה סופית בדבר הגבולות הצפוני והצפון-מזרחי של ארץ-ישראל ביחס לסוריה ולבנון (החתימה על האמנה התקיימה כעבור שבועיים וחצי בפאריס), אפשר היה ללרוד בלפור להגיש למועצת חבר הלאומים ב-6 לדצמבר 1920 את טיוטת המנדט על ארץ-ישראל לשם אשרורו. סעיף 1 באמנת הגבולות היה בפועל הרחבה של סעיף 5 למנדט, שהגדיר את משמעותו האמיתית של הביטוי "שטח פלשתינה". **צריך, אפוא, לקרוא את המנדט על ארץ-ישראל יחד עם אמנת הגבולות הזאת**, ואין לראות אותו כאילו הוא מסמך בודד. לומר שאין המנדט על ארץ-ישראל מגדיר את גבולות הארץ ולהביא עובדה זו כראיה נטענת לבעייתיות הגבולות – אף שיתכן הדבר כאמת מבחינה פורמלית – זוהי הנחה מטעה ביותר, שהרי אמנת הגבולות היא למעשה חלק של המנדט, אפילו קיימים שניהם כמסמכים נפרדים.



דנתי בהרחבה בנושאים הללו בספרי החדש על הזכויות המשפטיות והריבונות של עם ישראל על פלשתינה וארץ-ישראל בכפוף למשפט הבינלאומי, העומד לצאת בקרוב לאור, ואשר המבוא שלו פורסם כמאמר נפרד ב"נתיבי". על-כן יש מן ההתנשאות מצדו של ד"ר מדזיני בהת-ייחסו אל "פגעים" במאמר שאפשר "לתקנם" בתהליך של עריכה והגהה. במציאות אין פגעים כאלה כלל, כפי שהוא מתארם.

הווארד גריף



אלוף מזן מיוחד

הערות למאמרו של **אביתר בן-צדף** "אלוף (מיל.) בני פלד איננו" (גיליון ספטמבר 2002).

האלוף (מיל.) בני פלד, שנפטר לפני כשנה, ראוי למאמר לזכרו שלפחות לא יעוות את חשיבתו הפוליטית. לצערי מאמרו של אביתר בן-צדף, המכיר מקרוב את מערכת הביטחון, לא עמד בקריטריון הבסיסי הזה.

בתחילת מאמרו מציין בן-צדף שפלד ביקש בצוואתו מיוצאי חלציו "לצלצל עם מותו בפעמון, ולמתעניינים לומר כי אות הוא שמת יהודי אשר האמין כי ניתן להקים **מדינה יהודית**, וטעה". אולם פלד לא דיבר על "מדינה יהודית", אשר אף נוגדת את מושגי תפישת עולמו. בראיון שערך עם ירון לונדון (ראיון בו התעמת עם פרופ' זאב שטרנהל) הצביע פלד על כך שהרצל קרא לספרו "מדינת היהודים" ולא "מדינה יהודית", "ואני שייך לציננות הזאת ולא לאף נוסחה ציונית אחרת." ("ציננות עכשו – המקום הזה שאתה קורא לו מדינה").

בסיום מאמרו כותב בן-צדף כי "עם מותו אבד "יהודי טיפש" כפי שהגדיר את עצמו, שלא בחל בחשיבה ולא פחד ממנה, שידע לגייס תעצומות נפש כדי לנצח וכדי לבנות את **המדינה היהודית**, שחרד לגורל **המדינה**, והתאכזב לנוכח ההווה ולנוכח הנהגה לא-ראויה, שמוליכה את **מדינת ישראל** לימי קטנות." (ההדגשות הן שלי – י.ב.).

אולם בני פלד ז"ל לא היה שותף בבניית **המדינה היהודית** ולחרדה לגורלה, באשר לפי תפישת עולמו – שבאה לידי ביטוי במאמרו, הרצאותיו ואף בחוברת שפרסם – "ישראל כלל איננה מדינה אלא ועד של קהילות יהודיות, והצבא אינו אלא הזרוע האלימה שלהן." המהות הפוליטית של ישראל, כפי שעוצבה, לא היתה מקובלת כלל על פלד, שגרס באותו דיון שצוטט קודם לכן: "אני מעולם לא הסכמתי להיות המשמר הקר-לוניאלי הקדמי של העם היהודי. יהודי שלא עבר מרצונו את הקו העבה המפריד בין הגולה לבין הארץ – אינו בן-מולדתי ואני אינני המשמר הקדמי שלו. אני לא מבקש ממנו כסף על חשבון המלון שאתן לו בעת צרה. כבן-הארץ הזאת, כיליד הארץ, מעולם אל קבלתי את התפישת הזאת. יש חלקים בעם היהודי שאני מרגיש אליהם פחות קירבה ממה שאני מרגיש כלפי לא-יהודים החיים פה." על הסייפא מעידה הפרשה הבאה, עליה סיפר באותו דיון:

מדובר בבוגר דרוזי מצטיין של הפקולטה לאווירונאוטיקה של הטכניון, שרצה להתגייס לקורס טיס. את מכתבו לפלד, אז מפקד חיל-האוויר, הפנה האח-רון לרמטכ"ל, שהפנה אותו לשר הביטחון "המדינאי הדגול" (הערת י.ב.) שמעון פרס. מספר פלד: "התשובה שקיבלתי היתה: בני, תפסיק לבלבל את המוח. אתה יודע שלח"א אנחנו לא מקבלים

לא-יהודים. ענייני: בטח שני יודע. מה אני – מטומטם? לא במקרה נהייתי מפקד חי"א. אבל אני רוצה פסיקה עקרונית. בכתב. השר ענה: אני אכתוב לך, ואמנם: כתב מכתב שבו אמר כי אין כל מניעה עקרונית וכי כל נושא יידון לגופו – והפנה אותי לשב"כ. השב"כ אמר: אתה יודע מה? קבל אותו – ופסול אותו. אמרתי: זה לא! קראתי לבחור למשרד שלי ואמרתי לו דברים כהווייתם. אתה לא מתקבל, אמרתי לו, כי אתה לא יהודי. זה לא על-פי החוק ולא עפ"י הסדר ולא על-פי הצדק, ואני מוכן לקבל אותך, אבל אני לא יכול. אתה יודע איפה הוא היום? אני חושב שהוא פונה מבירות, הבחור הזה שרצה להיות בן-מולדתי" (הכוונה, בעת פינוי אש"פ מבירות במלחמת לבנון – י.ב.).

יושר מינימלי היה מחייב כל כותב דברים לזכר האלוף (מיל) בני פלד, אם לא להביא לפחות מדבריו, הרי לא לעוותם כך שיתאימו לתפישת עולמו של הכותב.

יוסף ברנע
תל-אביב

תשובה:

וונתי היתה לכתוב על התרשמותי מבני פלד כמנהיג ועל תרומתו לתולדות המדינה (בהנהגת חיל האוויר אל תוך מלחמת יום הכיפורים, בחילוצו מהמשבר שלאחריה, ובמצע יונתן לחילוץ בני הערובה מאנטבה). לא ירדתי לעומק הגותו, אלא עמדתי על שתי נקודות בלבד בחייו הצבאיים של איש גדול – שהלך מאתנו בטרם מיצתה האומה את מלוא יכולתו.

יש עוד הרבה להגיד על בני פלד המנוח כמנהיג וכהוגה. לא זו היתה כוונתי.

לגבי המונח "יהודי טיפשי" – ציטטתי את יורם פלד, בנו, שדיבר ב"קול ישראלי" על מות אביו.

ראוי בני פלד, שדבריו יפורסמו במלואם – למען דורו ולמען הדורות הבאים.
אביתר בן-צדף

★ ★ ★

מלחמת גוש עציון

רצוני להגיב על דבריו של פרופ' יחיעם ויץ בשיחותיו עם ד"ר יונה הדרי (נתיב גיליון 91, אדר ב' תשס"ג) – "הימין והשמאל הרדיקליים הם אש זרה".

פרופ' יחיעם ויץ מביא, בשם סבו יוסף ויץ:

"אז, בשנות השלושים, ההתיישבות בגוש-עציון היתה חשובה. היום היא אסון ... אבי, רענן ויץ, שהיה ראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית ... זמן קצר לפני מותו אמר לי שכל ימיו התחבט רק על מעשה אחד מכל מעשיו, וגוש-עציון הוא החטא..."

על דברים אלה איני מלין. השקפת עולם היא. לגבי דידי, גוש-עציון אינו חטא, אלא המקום עימו כרתנו ברית דמים, בו נולדנו מחדש, ממנו שאבנו כוח ועוצמה.
והוא ממשיד: (עמ' 75):

"ב-1941, בעקבות החלטה באו"ם, קיבלנו החלטה ותוצאתה היתה פינוי ישובים: עטרות, גוש-עציון..."

אם אני מבין נכון את המילים "קיבלנו החלטה", הכוונה היא למוסדות המדינה שקיבלו החלטה על פינוי ישובים, ובעקבותיה פונו גוש-עציון ועטרות. עד כמה שידעוטי מגיעות, אם היתה החלטה כלשהי, ההחלטה היתה הפוכה: לא לפנות שום ישוב יהודי! גם החינוך שקיבלנו ב"הגנה" היה שלעולם לא נוטשים ישוב יהודי, על אף שהתוצאות יכולות להיות חמורות.

הנה, תולדות ההגנה כרך ג', פרק 72 "מלחמת גוש-עציון", עמ' 1429:

אחד היסודות המרכזיים של ההגנה .. היה העיקרון שאין נוטשים עמדה במולדת בלי קרב עז. עקרון זה... לא פג כוחו אף במלחמת הקוממיות.

אילו היה גוש-עציון נעזב מתושביו בראשית ימיה של המלחמה, היה הגיונו של פינוי זה מחייב פינויים נוספים בכל פינות הארץ: גוש-עציון, גבורת לחממי, קרבנותיו – חיזקו לבם של אלפי לוחמים שהיו פזורים בנקודות בודדות ומנותקות, בנקודות ספר, להחזיק מעמד ולא לנטוש מקומם. הוא שימש אחיזה לתקוה, כי הרי חברון, שבהם ראשיתה של מלכות דוד, ישולבו אף הם בתחומי המדינה העברית.

העקרון של אי-נטישת ישובים נשמר במלואו עד נפילת גוש-עציון.
ובתולדות מלחמת הקוממיות, הוצ' מערכות תשכ"ח, עמ' 90:

במאורעות תרפ"א, תרפ"ט ותרצ"ו-תרצ"ט עלתה ושבתי ועתה בכל חומרתה השאלה: האם יש להגן עד תום על הישובים המבודדים ביותר? או שמא יש לפנותם לפחות עד יעבור זעם?

התשובה שניתנה היתה מאז ומתמיד: אין אנו מפנים ישובים. ... גם ב-1947 הוחלט שלא לפנות ישובים. ברור היה שמשעה שנתחיל לפנות ישובים יקשה להציב גבול לדבר, והרי בשטח היהודי המועט בארץ אי-אפשר לנהל "ניסיונות אסטרטגיות".

הקישור שעשה פרופ' ויץ בין גוש-עציון ועטרות אינו נכון: גוש-עציון לא פונה. גוש-עציון נלחם בקרבות קשים כדי להגן על עצמו, והקריב קורבנות רבים – למעלה מ-240 חללים. כל חברי כפר-עציון נהרגו בקרב האחרון, פרט לשלושה. שלושת הישובים הנותרים, על-פי הוראה ממוסדות ההגנה, נכנעו ללגיון הערבי אחרי קרבות קשים, ונלקחו בשבי ביום הקמת המדינה, ה' באייר תשי"ח.

עטרות אמנם פונתה, אולם רק לאחר נפילת גוש-עציון. ב-15 למאי פונתה עטרות לנווה-יעקב, ולמחרת פונו אנשי עטרות ונווה-יעקב להר-הצופים.

ודאי שגגה יצאה מתחת ידו של פרופ' יחיעם ויץ. אולם הדבר ניתן וראוי לתיקון.

יהודה נוימן

קיבוץ עין צורים

★

תשובת פרופ' יחיעם ויץ:

קראתי בעניין רב את הדברים שכתב יהודה נוימן ואלה הערותי:

1. העובדה שסבי המנוח, יוסף ויץ ז"ל, התנגד לעליית ישובי גוש-עציון אחרי מלחמת ששת הימים היא ידועה. פרופ' יוסי כ"ץ מאוניברסיטת בר-אילן התייחס לכך רבות, ואף כתב מאמר מיוחד על כך. הוא הראשון שמצא, בארכיון האישי של סבי אשר בארכיון הציוני המרכזי, את המכתב שסבי שלח למארגני טקס העלייה, שנערך בסתיו 1967. כן כתב סבי אודות עמדתו, ואף אודות שיחותיו בנושא הזה עם ראש-הממשלה לוי אשכול, שביקש לשמוע את דעתו. כך שאני עצמי פרצתי לדלת

פתוחה – כל החוקרים העוסקים בנושא הזה, כמו ד"ר ארנון גולן מאוניברסיטת חיפה, מכירים היטב את פרטי הסיפור.

2. נכון, לא היתה החלטה ברורה לגבי פינוי ישובים. אך עצם העובדה שקיבלו החלטות הקשורות לחלוקת הארץ ב-1937 ובמיוחד ב-1947, הביאה לפינוי ישובים בפועל. כשסבי כתב על החלטת כ"ט בנובמבר, הוא חשב בראש ובראשונה על פינוי קיבוץ יחיעם, שנקרא על שם בנו יחיעם הנמצא

בגליל המערבי. כך שאין טעם לטמון הראש בחול. החלטה שעיקרה חלוקת הארץ תביא בהכרח לפינוי ישובים: בגדה המערבית, בגולן וברצועת עזה. הדגם הזה נוצר לא בעבר הרחוק, אלא ב-1978, בהסכמי קמפ-דיוויד, שהשושבינים המרכזיים שלו היו ראש-הממשלה מנחם בגין ושר החקלאות אריאל שרון.

3. הערה אישית: אין לי הכבוד להכיר אישית את יהודה נוימן, אך אני מכיר רבים מהמחנה שלו. מדובר במלח הארץ, אנשי "תורה ועבודה" שיצרו

את ה"ברית ההיסטורית" עם תנועת העבודה. היה לי הכבוד להכיר מעט את מנהיגו – משה אונא, דמות מופלאה ומרתקת, שהבין ותפש בשנותיו האחרונות לאן הולכת הציונות הדתית. לכך יש להציג את השאלה – היום לאן הם הולכים – ויש לי תחושה עמומה שיהודה נוימן מבין היטב את דאגתי הקשה.

יחיעם ויץ